

Josep Pla i la Diputació de Girona

Un aspecte normalment desconegut de la vida de Josep Pla és la seva vessant com a polític actiu. Molt poc s'ha escrit —gairebé res— del Josep Pla que fou Diputat de la Diputació de Girona. Era el Pla jove que viuria una curta experiència que mai més ja no repetiria.

Per situar i emmarcar el moment històric i les circumstàncies que van convertir Pla en polític gironí, cal ressenyar que feia molt poc temps que havia clos el primer gran conflicte internacional, que es trobava propera la Dictadura de Primo de Rivera a l'Estat Espanyol, i que Catalunya vivia il·lusionadament l'etapa renovada i fèrtil de la Mancomunitat de Prat de la Riba, tot i que aquest ja era mort.

Cal deixar ben establert, de bell antuvi, que Pla era, i fou sempre, un conservador de cap a peus, un plausible burgès de la pagesia, com algú ha indicat ben encertadament.

Josep Pla va ésser Diputat provincial l'any 1921. El juny d'aquell any van tenir lloc les eleccions a la Diputació. Llegim al «Diario de Gerona», proper a la Lliga, en l'edició del dia catorze d'aquell mes, una referència al succés on s'explica que «segons el resultat de les eleccions del diumenge, la Diputació quedarà constituïda així:

Regionalistes: Srs. Riera, Masramon, Borrell, Geli, Rahola, Pla, Roger, Carbó Fàbregas i Pons.

Monàrquics: Solà i Bonmatí (tradicionalistes), Butiñà i Ferran (conservadors), Berenguer (maurista) i Llobet (liberal).

Republicans: Irla, Quintana i Noguera (federalistes nacionalistes) i Riu (independent)».

Els regionalistes, dels quals Pla formava part, havien assolit, per tant, el cinquanta per cent dels escons de la Corporació.

Al districte de la Bisbal, Josep Pla obtingué 3.127 vots, i quedà el tercer dels quatre Diputats elegits, darrera dels republicans Irla i Quintana que van superar-lo per uns marges de dos-cents vots aproximadament.

Un cas curiós a esmentar, és que a l'Acta hi manquen les certificacions de Palau Sator, Pals i la segona secció de Torroella de Montgrí. Hi ha qui, sobre aquest fet, ha propiciat una anècdota, segons la qual Josep Pla, molest, havia destrossat alguna urna. Cert o no cert, el cas és que aquesta versió s'ha utilitzat, entre d'altres, per a explicar la llista incompleta que apareixia publicada al Butlletí Oficial de Girona, amb els vots comptabilitzats del districte de la Bisbal.

A primers d'agost, a Girona mateix, es constituïa la nova Diputació. Eren dos quarts de dotze del migdia, i presidia l'acte, al Saló de Sessions, el Governador Civil, senyor Pere Rico, i

actuava com a Secretari el qui ho era de la Corporació, l'advocat Jaume Brunet i Barguñà.

Van assistir-hi, segons consta en acta, els diputats provincials en exercici Srs. Agustí Riera, Josep M.ª Bonmatí, Joaquim de Solà Morales, Martirià Butiñà, Rafel Borrell, Isidre Riu, Josep M.ª Masramon, i els Diputats electes Srs. Francesc Carbí, Paulí Geli, Ramon Noguera, Josep Ferran, Lluís de Llobet, Claudi Pons, Josep Fàbrega i Josep Pla.

S'obrí la sessió amb uns mots protocolaris del Governador, qui, seguidament, va concedir l'ús de la paraula al Secretari per tal que donés lectura a la convocatòria de la reunió i esmentés els noms de la llista de Diputats en exercici i electes. A continuació es va constituir la Taula Presidencial, amb els representants de major i menor edat. El Diputat Sr. Riu va reunir la primera condició. Les dues Secretaries corresponderen a Josep Pla i Josep M.ª Bonmatí.

En veure ja constituïda la Diputació amb caire interí, el Governador abandonà la sala, i fou a partir d'aleshores quan es votaren les Comissions permanent i auxiliar, que composaren cinc Diputats —un per cada Districte electoral—, i tres representants entre els Diputats electes, respectivament; donant-se aquí per closa la sessió.

Va reemprendre's l'endemà a les onze del matí, i ja de bell antuvi la Presidència accedí a la lectura d'un dictamen de la Comissió Permanent relacionat amb la credencial presentada pel Diputat Josep Pla, on li era atorgat el càrrec. Trauim el dictamen:

«Vistos els duplicats de les actes de les sessions celebrades per la Junta provincial del Cens electoral els dies 5 i 16 de juny proppassats per a la proclamació de candidats i escrutini, respectivament, de les eleccions de Diputats provincials, verificades el dia 12 del mateix mes al Districte de la Bisbal, en mèrits de convocatòria per a la renovació biennal d'aquesta Diputació, i vista la credencial presentada al Registre de la Secretaria el dia 23 de juliol proppassat, pel proclamat electe Josep Pla i Casadevall:

Resultant que, dels expressats documents, apareix que tant les actes a que es refereixen, com el de l'elecció, van celebrar-se els dies i hores assenyalats a la convocatòria, i que Josep Pla i Casadevall fou un dels quatre candidats que van obtenir major nombre de vots dels computats i escrutats a l'indicat districte, en virtut d'això, i essent un dels quatre llocs vacants a cobrir, es féu a favor de l'esmentat senyor la proclamació de Diputat provincial electe».

No tothom es mostrà d'acord amb els resultats al Districte de la Bisbal, per les mancances abans comentades. Així es manifestaren els

Diputats Srs. Fàbrega i Roger, al·legant defectes en el cens, en les actes i en el nombre de vots obtinguts pels diferents candidats.

LES DIFICULTATS DE PLA PER A ÉSSER DIPUTAT

Polèmica, doncs, resultava aquella sessió inaugural, i dificultosa per a Pla per poder accedir al seu escó de Diputat. Mes quan uns electors de Ventalló, Rupià i Casavells havien presentat, altrament, un escrit demanant que Josep Pla i Casadevall no pogués ésser admès per no tenir complerta l'edat de vint-i-cinc anys, considerada legalment com majoria d'edat política. Els autors de la missiva deixaven igualment, ben clar que no es posava en dubte la capacitat de Pla, sinó es denunciava allò que al seu entendre era una illegalitat.

La Mesa de la Diputació analitzà aquesta proposta de deixar vacant la plaça de Josep Pla, i s'expressà així la Comissió Permanent:

«Considerant que tractant-se de càrrecs de representació popular, i, en la seva conseqüència, fruit directe i immediat del sufragi universal, el rigorisme de la Llei ha de cedir davant de la voluntat lliure i espontània del país, qui, per summum, en el present cas, escollí Josep Pla i Casadevall amb perfecte coneixement que li mancaven pocs mesos per complir els vint-i-cinc anys d'edat (...):

Considerant que la doctrina que s'acaba d'establir no pot tractar-se de peregrina, atès que és un fet cert i conegut, que ha estat aplicada en reiterades ocasions pel mateix Congrés dels Diputats (...) precisament, entre altres, en dos casos referits a persones d'aquesta província, els senyors Francesc Roure i Brauget-Massanet, i l'ex-Ministre Joaquim Salvatella i Gibert.

Considerant, això a part, que si s'interpreta la Llei en el seu esperit i no solament en la seva lletra, pot admetre's que el senyor Pla no sofreix el defecte d'incapacitat (...) i com que dintre de poc complirà els vint-i-cinc anys, i a més té el títol d'advocat, la Llei li atorga la capacitat per intervenir professionalment en afers d'importància igual o major que els que haurà de tractar per raons del seu càrrec de Diputat provincial:

Considerant que les altres protestes que s'han expressat no influeixen en la validesa de l'elecció de l'esmentat Sr. Pla: la Comissió Permanent d'actes té l'honor de proposar a l'Excma. Diputació que acordi:

1er. De conformitat amb allò estatuit al paràgraf tercer de l'article 47 i al 50 de la Llei provincial, que no es resolgui l'afer fins la constitució definitiva de la Corporació provincial.

2on. Declarar la validesa de l'elecció de Diputat electe Josep Pla i Casadevall i la seva capacitat per a l'exercici del càrrec de Diputat provincial pel districte de la Bisbal i la seva admissió com a tal Diputat. Girona, 2 d'agost del 1921. A. Riera i Pau. J. Irla. Paulí Geli. J. M.ª Masramon. F. Carbó Ferrer».

Es constituí la Diputació, doncs, pertocant a Pla formar part de la Comissió de Foment, amb els Srs. Pons, Irla i de Llobet. A continuació, la Presidència obrí a deliberació l'afer del Diputat Sr. Pla.

Oberta la discussió, i rellegit el dictamen de la Comissió Permanent, es passà a votació, permetent-se abans les intervencions de diversos Diputats.

JOSEP IRLA DEFENSA JOSEP PLA

La proposta d'atorgar l'escó de Diputat a Josep Pla tindria una aferrissada defensa en Josep Irla, qui anys després seria President de la Generalitat de Catalunya a l'exili. Es interessant llegir-ne el resum de l'Acta:

«El Sr. Irla va donar suport al dictamen i va significar la seva estranyesa per haver-se reclamat la incapacitat del Sr. Pla i no s'hagi protestat contra els atropellaments al Districte de la Bisbal, on es dóna el cas d'existir un candidat que prefereix renunciar a la seva acta, que per destreses electorals l'escollia Diputat, a seguir ostentant una representació amb vilipendi» (tot referint-se al cas del Diputat Sr. Fàbrega); «que l'acta del Sr. Pla s'impugna perquè li manquen solament uns mesos per a complir els 25 anys, i això succeeix en una província en la qual tots sabem que foren escollits dos Diputats a Corts, que tenien solament 23 anys, i que van ser admesos al Parlament Espanyol, organisme superior a les Diputacions provincials».

Va parlar, després el Sr. Llobet, qui va dir que «si solament fes cas de les raons allegades pel Sr. Irla, indubtablement votaria contra el dictamen, ja que si la Llei diu que el candidat ha d'ésser major d'edat, no hi ha subterfugi que hi valgui; però, va dir, que ell votaria a favor del dictamen perquè la seva consciència li indicava que aquesta era la forma com devia obrar en el cas present».

Efectuada la votació, en la qual Josep Pla no va prendre-hi part, va aprovar-se el dictamen per dotze vots a favor i quatre en contra.

El tema de la capacitat del Diputat Josep Pla, ocupà un espai destacat a l'edició del tres d'agost del «Diario de Gerona», just al costat d'altres informacions que parlaven de la guerra del Marroc. Precisament aquest conflicte bèl·lic

Josep Pla amb Jordi Curós.

al Nord d'Àfrica motivà Pla i d'altres Diputats a presentar una proposició en els següents termes: «La Diputació de Girona rendint sincer i dolorós acatament a les víctimes dels combats tinguts al Marroc, acorda dirigir-se al Govern perquè, sense exigir al país nous sacrificis, posi fi ràpidament a la tràgica aventura marroquina que està dessagnant el país i duent-lo a la ruïna econòmica». Signaven la proposta, que s'aprovaria unànimement, a dos d'agost, els Diputats Srs. Irla, Riu, Noguera, Roger, Masramon, Quintana i Pla.

Josep Pla, participaria, durant la seva breu estada a la Corporació, a través de la presentació de proposicions en la vida de la Diputació gironina. Com a més interessants podríem ci-

Un paisatge de Jordi Curós.

tar-ne una on es reclama un règim autòmic que permetés el desenvolupament normal de la vida peculiar de Catalunya, i una altra on es protesta per uns fets de violència i anticatalanitat succeïts a Vic.

Presentada al ple del 25 de novembre del 1921, la proposició per a una major autonomia per a Catalunya, la signaren a més de Pla, els diputats Quintana, Riera, Noguera, Rofer, Fàbregas i Masramon, i s'expressava en els següents termes:

«Els Diputats sotasignants, tenint en compte: la voluntat unànime de Catalunya d'assolir un règim autòmic que li permeti el normal desenvolupament de la seva vida peculiar: els antecedents polítics de les diverses peticions d'autonomia: la presència al Govern espanyol d'un Ministre que pertany a una de les branques del nacionalisme català: i que, encara que sota un règim de lenta evolució, cal, per a realitzar les mínimes aspiracions autònòmiques de la Nació catalana, que se li donin possibilitats econòmiques per a desenvolupar, sense obstacles de normes unitàries, les seves iniciatives, a fi que Catalunya, sobressortint per les seves virtuts

característiques, fos estimul de noble imitació per les endormiscades nacionalitats ibèriques i pogués assolir la seva integral autonomia política, no enmig de rancors i protestes, sinó acompanyada de l'afecte i de l'agraïment dels pobles germans; s'honoren a proposar: Que la Diputació de Girona s'adrexi a l'Excm. Sr. Ministre d'Hisenda de l'Estat espanyol, a l'objecte que, realitzant una aportació decisiva per als afans autònòmics de Catalunya, dugui al Parlament els necessaris Projectes de Llei adequats a dotar les hisendes locals i la hisenda mancomunada de Catalunya, d'una positiva potencialitat econòmica, suprimint el règim antiquat i odiós de cobrir les atencions per mitjà del contribuent provincial i assegurant als municipis i a la Mancomunitat un grau d'autonomia necessari per a l'adequada administració i inversió d'aquelles hisendes».

Fou precisament en aquesta sessió, i en la següent, de data tretze de gener quan, substituint el Sr. Geli, que havia ocupat el lloc de Diputat - Secretari, amb caire accidental, va cobrir la vacant Josep Pla. A la següent sessió, i a les que la succeïren Pla ja no va assistir-hi, de tal manera que en cap de les actes de la Corporació fins a l'entrada dels nous membres, que tingué lloc el primer d'agost del 1923, el nom de Josep Pla no consta ja enlloc.

L'HOMENATGE A L'ESCRITOR

Cinquanta anys després, la Diputació de Girona, presidida per Joan de Llobet homenatjaria Pla com escriptor, tot concedint-li la Medalla d'Or de la Província, una distinció que només obtindria un altre gironí: Salvador Dalí.

Al Llibre d'Actes del 1967, a la pàgina 237, corresponent als acords adoptats en sessió del 28 de març, podem llegir-hi la proposta de la Comissió Informativa d'Educació, Esports i Turisme, concretada així:

«Josep Pla, fill de l'Empordà, en el decurs d'una vida d'intensa tasca com escriptor i periodista, ocupa un lloc preferent en les Lletres espanyoles. Prosista català, amb estil personal inconfusible i subjugant, és a l'ensem escriptor en llengua castellana amb propietat i qualitat qualificades i ben reconegudes. La seva vida es desenvolupa en aquesta província de la que és un enamorat i un avalador d'excepció. Palafrugell és el punt de partida dels seus periples i sempre el punt final en reincorporar-se a la vida quotidiana.

Des de l'Empordà ha contemplat el món i els seus problemes; ha mesurat el temps i els homes; i ha sentat càtedra de gran escriptor i agut periodista.

En acomplir-se els setanta anys del seu naixement, la província de Girona, on no solament s'esdevingué el seu naixement, sinó allò que escriu i viu, ha de destacar els mèrits d'aquest fill seu singular, tot concedint-li l'honor de la Medalla d'Or de la Província, atès que els seus merèixements són indiscutibles per a tan preuada distinció provincial».

El Ple de la Corporació féu seva la proposta i, per unanimitat, acordà atorgar l'esmentada Medalla, en el decurs d'un acte que es desenvoluparia a la Casa de Cultura de Palafrugell amb motiu de la seva inauguració, el dia 22 de juliol d'aquell any.

El dia abans al de l'esdeveniment, la Diputació de Girona va celebrar sessió plenària, en el transcurs de la qual, el President informà dels detalls de l'acte i convidà tothom a assistir-hi. Va nomenar-se una Comissió per donar més relleu a l'acte, que la composarien, ultra el President i el Secretari General, els Diputats Srs. Bou, Franch i Xuclà.

Quant a l'acte inaugural de la Casa de Cultura, que des de llavors duria el nom del prestigiós autor empordanès, tingué com a orador l'escriptor Guillem Díaz-Plaja, i, a més de Josep Pla, intervingué, per a cloure l'acte, el President de la Diputació, qui juntament amb les primeres autoritats locals i gironines constituïen la presidència de l'homenatge.

L'aventura política de Josep Pla durà, com hem vist, molt poc, i no va repetir-se mai més. El seu arrelament, però, a les comarques gironines, fou constant i permanent, al llarg de la seva vida. Ell, com ningú, ha projectat Girona i les seves terres per tot arreu. Espigolats d'entre les dotzenes d'obres sorgides de la seva ploma, trobem títols fortament gironins.

Realment, la curta vida política de Josep Pla fou una experiència més. De fet, cal reconèixer que mai no va sentir una atracció especial per la classe política, a la qual, lluny de predileccions s'hi adreçava amb un cert escepticisme. Així, doncs, afortunadament per a la nostra literatura, no seguí per aquest camí, on potser hagués malgastat esforços, i la seva vocació real fou la d'un autèntic i gran escriptor, on innegablement demostrà la seva vàlua i fonamentà el seu prestigi.

ARCADI CALZADA i SALAVEDRA
President de la Diputació de Girona